

Παρατηρήσεις στις "Προτάσεις για εξυγίανση
του συστήματος της Κοινωνικής Ασφάλισης"

(Α) Γενικές Παρατηρήσεις

Το σκεπτικό των μέτρων που προτείνονται είναι ότι, εάν δεν ληφθεί έγκαιρη μέριμνα, το σύστημα κοινωνικής ασφάλισης θα οδηγηθεί σε αδιέξοδο, με τη σχέση συνταξιούχων/ασφαλισμένων σε απαράδεκτο επίπεδο". Έτσι τα μέτρα εξυγίανσης και εκλογίκευσης διορθώνουν πολλές από τις αδυναμίες του συστήματος όπως είναι σήμερα και είναι, πραγματικά, τολμηρά.

Τα μέτρα στο σύνολό τους αποτελούν μια εκλογίκευση του συστήματος, η οποία οπωσδήποτε θα βοηθήσει στην επίλυση του βασικού μακροχρόνιου προβλήματος. Επομένως η μελέτη δέχεται ότι αποτελούν ένα πρώτο βήμα σ' αυτήν την κατεύθυνση, που θα προπαρασκευάσει το επόμενο στάδιο, την εφαρμογή των "ασφαλιστικών μονάδων". Αφήνεται δηλαδή να εννοηθεί ότι το βάρος της προσαρμογής του συστήματος στις αυξημένες οικονομικές ανάγκες της δεκαετίας του 90 θα εξαρτηθεί από τις ασφαλιστικές μονάδες.

Γι αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό να μην δοθεί η εντύπωση ότι η εξυγίανση του συστήματος της Κοιν.ασφάλισης θα ολοκληρωθεί με αυτά τα μέτρα, όσο και εκτεταμένα να είναι αυτά. Ταυτόχρονα πρέπει να αρχίσει μια μελέτη να οριοθετήσει το μακροχρόνιο πρόβλημα και να ερευνήσει πως ο θεσμός των ασφαλιστικών μονάδων θα οδηγήσει στην οριστική του λύση.

Βασικό μειονέκτημα των προτάσεων όπως έχουν υποβληθεί είναι η έλλειψη ποσοτικοποίησης του οφέλους των μέτρων. Το όφελος υπολογίζεται σε μία κλίμακα από "πάρα πολύ μεγάλο" ως "μικρό", με καμμία ένδειξη αν αυτό σημαίνει 100 δισ. δραχ. ή 100 εκ. δραχ. Η δικαιολογία που δίδεται είναι ότι η πλειοψηφία των μέτρων είναι μακροχρόνιας εφαρμογής, ενώ υπάρχει έλλειψη στοιχείων. Ταυτόχρονα

υπάρχει απροθυμία να χρησιμοποιηθούν υποθέσεις σε συνδυασμό με στοιχεία που προέρχονται έξω από το υπουργείο (πχ. στοιχεία ΕΣΥΕ, ΜΗΚΥΟ κλπ) λόγω της αβεβαιότητας που υπάρχει για την ορθότητά τους. Εκτιμάται ότι πίεση στο Υπουργείο Κοιν.Ασφαλίσεων είναι απίθανο να αποδώσει περισσότερες εκτιμήσεις από ότι υπάρχουν ήδη, και απλώς θα κάνει τη συνεργασία μαζί τους πιο δύσκολη. Εξ άλλου, στην πλειοψηφία τους είναι ρυθμίσεις εκλογίκευσης του συστήματος, η δικαιολόγηση των οποίων είναι η κοινωνική δικαιοσύνη και η αποτελεσματικότητα, ενώ το οικονομικό αποτέλεσμα είναι δευτερεύουσας σημασίας για την αξιολόγησή τους. Πάντως είναι σίγουρο ότι η πλειοψηφία των μέτρων θα έχει οικονομικό όφελος, που στο σύνολό του θα αντιπροσωπεύει μία βελτίωση της θέσης της κοιν.ασφάλισης κατά ποσοστό μεγαλύτερο (και ίσως πολύ μεγαλύτερο) του 10% μακροχρόνια.

Ακολουθούν παρατηρήσεις για το κάθε μέτρο ξεχωριστά. Γενικά η εκτίμηση είναι θετική, αν και θα πρέπει να υπάρχουν επιφυλάξεις κυρίως για την ομάδα Ι.

Β. Παρατηρήσεις στα προτεινόμενα μέτρα ΙΑ και ΙΒ "Καθιέρωση της αρχής μία κύρια, μία επικουρική ασφάλιση για την ίδια εργασία" (ΙΑ) και "Δικαίωμα επιλογής μεταξύ πολλών ασφαλίσεων" (ΙΒ)

Τα μέτρα αναφέρονται κυρίως σε έμμισθους δικηγόρους, γιατρούς και μηχανικούς οι οποίοι έχουν τώρα το δικαίωμα να ασφαρίζονται σε περισσότερα του ενός ταμεία (και επομένως να παίρνουν περισσότερες της μιας συντάξεις). Προτείνεται να καθιερωθεί η αρχή "μία κύρια, μία επικουρική σύνταξη" και να μπορούν να διαλέγουν οι ασφαλισμένοι το ταμείο τους. Η εφαρμογή της αρχής θα είναι για τους νεοεισερχόμενους μόνο (δηλαδή πλήρης εφαρμογή σε 25-30 χρόνια).

Κύριο σκεπτικό για αυτή την αλλαγή είναι να ασφαρίζεται η εργασία και όχι η ιδιότητα", δηλαδή δύο μηχανικοί, σαν παράδειγμα, να παίρνουν την ίδια σύνταξη, είτε είναι ελεύθεροι

επαγγελματίες είτε μισθωτοί. Όμως, μπορεί να παρατηρηθεί ότι οι μισθωτοί έχουν λιγότερες δυνατότητες αποταμίευσης, ενώ οι δυνατότητες απόκρυψης του πραγματικού τους εισοδήματος είναι σαφώς μικρότερες, έτσι ώστε η χορήγηση υψηλότερης σύνταξης σε αυτούς να μην είναι παράλογη. Η αρχή "μία κύρια, μια επικουρική ασφάλιση" μπορεί να δικαιολογηθεί εάν δεχθούμε ότι η ασφάλιση αποτελεί μια κρατική εγγύηση που σ'αυτήν την περίπτωση δίνεται δύο φορές.

Άσχετα από το εάν κάποιος δέχεται την φιλοσοφία της "μίας κύριας, μίας επικουρικής ασφάλισης", η μη εφαρμογή της έχει ορισμένα μη επιθυμητά αποτελέσματα. Η προστασία της κατώτατης σύνταξης δίδεται δύο φορές, ενώ ο μη συνυπολογισμός των δύο συντάξεων σε συνδυασμό με την "εσωτερική αλληλεγγύη" του συστήματος (φθίνουσα αποδοτικότητα εισφορών σε συντάξεις) σημαίνει ότι οι συντάξεις που εισπράττονται είναι σαφώς μεγαλύτερες. Αυτά τα προβλήματα, όμως, μπορούν να επιλυθούν και στο υφιστάμενο σύστημα με επί μέρους αλλαγές υπολογίζοντας τη δεύτερη σύνταξη λαμβάνοντας υπόψη, ότι υπάρχει και άλλη, ανάλογα με τις προτάσεις για διαδοχική ασφάλιση παρακάτω.

Οι προτάσεις δέχονται ότι θα δημιουργηθούν προβλήματα σε ορισμένα ταμεία, αφού θα στερηθούν την είσοδο νέων ασφαλισμένων. Βλέποντας το θέμα δυναμικά, θα δημιουργηθούν πιέσεις πολιτικές από τα ταμεία που χάνουν για να επαναπροσδιοριστούν οι εισφορές τους έτσι ώστε να προσελκύσουν περισσότερους ασφαλισμένους. (Πράγμα που θα είναι και δίκαιο στο μέτρο που η τωρινή τους οικονομική κατάσταση αναγνωρίζει ότι για μεγάλο ποσοστό των ασφαλισμένων τους παρέχουν μια δεύτερη, βοηθητική σύνταξη). Οι αλλαγές που θα ζητηθούν θα είναι προς την κατεύθυνση των χαμηλότερων εισφορών (κυρίως) και υψηλότερων παροχών, που θα χειροτερεύσει την οικονομική κατάσταση των ταμείων. Γι αυτό και θα πρέπει να υπάρξει αυστηρός

έλεγχος από το Υπουργείο Κοιν. Ασφαλίσεων για τον περιορισμό αυτού του ανταγωνισμού μεταξύ των ταμείων για την προσέλκυση ασφαλισμένων. Αυτό όμως ίσως να έχει το θετικό αποτέλεσμα μακροχρόνια της συσπείρωσης των ταμείων και της εξομοίωσης της μεταχείρισης των ασφαλισμένων.

Το οικονομικό όφελος θα είναι "μεγάλο (sic), με την ολοκλήρωση της εφαρμογής της αρχής". Όμως μεσοπρόθεσμα (δηλαδή ωσότου συνταξιοδοτηθούν οι εισερχόμενοι στην αγορά εργασίας το 1987) θα υπάρχει οικονομικό κόστος, αφού θα περιορισθούν οι εισφορές ενώ οι παροχές θα μείνουν σταθερές. Η εκτίμηση για οικονομικό όφελος θα πρέπει να επανεκτιμηθεί αν ληφθούν υπόψη οι πιέσεις για αλλαγές εισφορών/παροχών. Ταυτόχρονα υπάρχει άμεσο πολιτικό κόστος, αφού οι κατηγορίες που θίγονται "αποτελούν ισχυρές μονάδες πίεσης".

Συμπέρασμα: Η πρόταση αυτή ίσως δημιουργήσει περισσότερα προβλήματα από όσα λύνει.

ΙΓ. Περιορισμός δυνατότητας απασχόλησης συνταξιούχων

Το πρόβλημα εδώ συνίσταται στο ότι η ισχύουσα κατάσταση στο ΙΚΑ, όπου συνταξιούχοι έχουν το δικαίωμα να εργάζονται και να εισπράττουν σύνταξη εφόσον η αμοιβή τους είναι κάτω από 35 ΗΑΕ, καταστρατηγείται εύκολα: Μόνο 6,6% των συνταξιούχων γήρατος και κανένας από τους συνταξιούχους αναπηρίας δήλωσαν ότι εργάζονται, ενώ η αμοιβή που δηλώθηκε είναι σχεδόν πάντα κάτω από 35 ΗΑΕ. Προτείνεται:

(α) Για νεοερχόμενους συνταξιούχους. Αναστέλλεται η συνταξιοδότηση αν εργάζονται, εκτός για αυτούς που απασχολούνται στα κτήματά τους.

(β) Συνταξιούχοι που δεν απασχολούνται. Μπορούν να εργάζονται αλλά με αμοιβή μέχρι 25 ΗΑΕ.

(γ) Συνταξιούχοι εργαζόμενοι. Διατήρηση της ισχύουσας κατάστασης στο ΙΚΑ (35 ΗΑΕ) και επέκτασή τους σε όλους τους φορείς (συμπεριλαμβανόμενου και του Δημοσίου).

Το (β) και (γ) είναι μεταβατικές ρυθμίσεις. Αυτοί που θα θιγούν είναι κυρίως συνταξιούχοι του Δημοσίου καθώς και άλλοι από "προνομιούχες ασφαλιστικά εργατικές τάξεις" (Ολυμπιακή, ΟΤΕ, ΔΕΗ, Τράπεζες), που εξέρχονται νωρίς από την πρώτη εργασία για να ασκήσουν κάποιο άλλο επάγγελμα.

Θα δημιουργηθεί σημαντικό πρόβλημα σε χαμηλοσυνταξιούχους με οικογενειακά βάρη οι οποίοι τώρα συνδυάζουν την σύνταξη με (ελαφρή) εργασία για να καλύψουν τις ανάγκες τους. Η προτεινόμενη ρύθμιση (που ισοδυναμεί με φορολογία με οριακούς συντελεστές 100% για εισοδήματα κάτω από την σύνταξη που παίρνουν) θα υποχρεώσει τους περισσότερους να μην αποσυρθούν από την εργασία καθόλου. Γι αυτό προτείνεται μία εναλλακτική πρόταση να εφαρμοστεί το μέτρο μόνο για υψηλοσυνταξιούχους (συντάξεις πάνω από 30 ΗΑΕ), πράγμα που θα περιπλέξει τη ρύθμιση και θα κάνει την εφαρμογή της πιο δύσκολη. Το κύριο πρόβλημα των χαμηλοσυνταξιούχων μπορεί επίσης να αντιμετωπισθεί μερικά με μία ρύθμιση όπου η αδυναμία είσπραξης σύνταξης και μισθού θα ισχύει μόνο ως μία μέγιστη ηλικία, όπως τα 70 χρόνια. Έτσι χαμηλοσυνταξιούχοι θα χρειάζεται να εργάζονται με την ίδια ένταση, ως τα 70τους και μετά θα μπορούν να αποσυρθούν μερικά από την εργασία.

Σαν βασικό πλεονέκτημα του περιορισμού εργασίας φέρεται η εξοικονόμηση θέσεων εργασίας. Όμως η μείωση του ορίου συνταξιοδότησης στην Γαλλία πρόσφατα δεν φαίνεται να είχε τέτοιο αποτέλεσμα.

Το αποτέλεσμα στα οικονομικά της Κοιν.ασφάλισης είναι διφορούμενο. Θα υπάρχει οπωσδήποτε καλυτέρευση

στον Δημόσιο τομέα. Για τους άλλους υπάρχει από την μία πλευρά η απώλεια εισφοράς για αυτούς που θα σταματήσουν την εργασία (εφ'όσον οι θέσεις εργασίας δεν αναπληρώνονται), ενώ, για αυτούς που θα συνεχίσουν θα υπάρξει μείωση στις παροχές. Εδώ η εκτίμηση του υπουργείου είναι αντιφατική: "Υπολογίζεται ότι συνταξιούχοι δεν θα μπουν στην αγορά εργασίας" (σελ.4), ενώ ο υπολογισμός της σελ.6 (όφελος στο ΙΚΑ 1,5 δισ.δραχ. τον χρόνο) προϋποθέτει την διακοπή συνταξιοδότησης λόγω συνέχισης της εργασίας.

Συμπέρασμα: Το εάν είναι επιθυμητή ή όχι η πρόταση αυτή εξαρτάται από το αποτέλεσμα της στην αγορά εργασίας, και για αυτό χρειάζεται οπωσδήποτε η γνώμη ειδικών στον τομέα αυτό.

ΙΔ) Καθορισμός ανωτάτου ορίου σύνταξης ή συντάξεων (κύριας-επικουρικής)

Όριο 100% συντάξιμων αποδοχών (80% κύρια και 20% επικουρική). Ταυτόχρονα θα υπάρξει ανώτατο όριο του συνολικού καθαρού ποσού συντάξεων ίσο με τις αποδοχές του Προέδρου του Αρείου Πάγου. (Υπάρχει και μία εναλλακτική πρόταση το ανώτατο πλαφόν του ακαθάριστου ποσού σύνταξης να οριστεί πολλαπλάσιο του ΗΑΕ, κύρια επειδή ο έλεγχος θα είναι ευκολότερος).

Σημειώνεται ότι ο ορισμός συντάξιμων αποδοχών ποικίλλει από ταμείο σε ταμείο (μερικές φορές και μεταξύ κύριου και επικουρικού ταμείου). Η εφαρμογή του μέτρου (άμεση για νεοαπασχολούμενους, σταδιακή για τους ήδη απασχολούμενους και συνταξιούχους) προϋποθέτει αλλαγές του τρόπου υπολογισμού της σύνταξης και των εισφορών και επομένως χρειάζεται προσεκτικό έλεγχο των αλλαγών από το Υπουργείο Κοιν.Ασφαλίσεων. Οι αλλαγές όμως θα πρέπει να βελτιώσουν τα οικονομικά των ταμείων, αφού θα είναι όλες προς την κατεύθυνση των χαμηλότερων παροχών. Το οικονομικό όφελος θα είναι αρκετά σημαντικό και θα εξελίσσεται με αυξανόμενο ρυθμό για 10 χρόνια.

Παρατηρείται ότι:

- Ειδικές ρυθμίσεις θα υπάρχουν για τους ελεύθερους επαγγελματίες
- Η αρχή αυτή δεν θα εφαρμόζεται στις κατώτατες συντάξεις.
- Οι απασχολούμενοι πάνω από 35 χρόνια θα πληρώσουν εισφορές χωρίς να προσαυξάνεται η σύνταξη.
- Η παρακολούθηση της εφαρμογής του μέτρου είναι δύσκολη και χρειάζεται μηχανογραφικά μέσα.

Συμπέρασμα: Η γενική αρχή είναι σωστή. Ίσως όμως η αναστάτωση που θα δημιουργηθεί να προκαλέσει σοβαρό αντίβαρο. Χρειάζεται εκτίμηση των αλλαγών που θα πρέπει να γίνουν (σε ποια ταμεία, και πόσον). Ο τρόπος υπολογισμού των συντάξεων θα αλλάξει με τις "ασφαλιστικές μονάδες" επομένως ίσως υπάρχει επιχείρημα για αναβολή των αλλαγών ως τότε.

II. Αντιμετώπιση Υπασφάλισης

II.A. Σταδιακή αύξηση του minimum χρόνου ασφάλισης για τη θεμελίωση δικαιώματος συνταξιοδότησης λόγω γήρατος

Αύξηση από 4.050 στις 4.500 ημέρες (δηλ. 2 χρόνια) ασφάλισης σταδιακά σε μία πενταετία, για όλα τα ταμεία όπου τώρα ο ελάχιστος χρόνος ασφάλισης είναι λιγότερος.

Το μέτρο αυτό θα αποδώσει άμεσα περιορίζοντας την εισφοροδιαφυγή, ενώ το οικονομικό όφελος στο πέρας της πενταετίας θα είναι τουλάχιστον 1 δισ. δραχ. ετησίως. Θα υπάρχουν αντιδράσεις κύρια από οικοδόμους (όπου η εισφοροδιαφυγή είναι πιο εκτεταμένη), ενώ η θέσπιση εθνικής σύνταξης για ανασφάλιστους θα είναι κάποιο αντίβαρο.

Συμπέρασμα: Θετικό μέτρο, χωρίς επιφύλαξη.

ΙΙ.Β. Καθορισμός γενικών ορίων ηλικίας

Προτείνεται: Για τον ιδιωτικό τομέα:

- (1) Για τους άντρες 65, για τις γυναίκες 60. Σταδιακή αύξηση κατά 1 χρόνο ανά διετία για τις γυναίκες από 60 σε 65 χρόνια.
- (2) Με χρόνο ασφάλισης 35 και άνω, το κατώτατο όριο είναι κοινό για άντρες και γυναίκες, 58 χρόνια.
- (3) Για βαρειά και ανθυγιεινά: Άντρες 60, γυναίκες 55. Σταδιακή αύξηση για γυναίκες από 55 στα 60.
- (4) Για υπερ-βαρέα, 58 (με εξαίρεση τους μεταλλωρύχους).
- (5) Για μειωμένη σύνταξη, όριο, άντρες 60, γυναίκες 55. Σταδιακή αύξηση για γυναίκες στα 60. Η μειωμένη σύνταξη παραμένει μειωμένη εφ'όρου ζωής.
- (6) Κατάργηση του μειωμένου ορίου (πλήρης σύνταξης 55, μειωμένη 50) για μητέρες με ανήλικα παιδιά. Οικονομικό όφελος 320 εκ.δραχ. τον πρώτο χρόνο και στο τέλος της πενταετίας 4.700 εκ.δραχ. χωρίς να υπολογιστεί και το όφελος από περισσότερες εισφορές.

Για τον ΟΓΑ. Παραμένουν τα όρια ηλικίας (65). Προτείνεται δυνατότητα συνταξιοδότησης γυναικών στα 60 με μειωμένη σύνταξη εφ'όρου ζωής (λόγω προεκλογικής εξαγγελίας). Άμεση επιβάρυνση 8 δισ., ενώ μακροχρόνια δεν θα υπάρξει οικονομικό βάρος.

Για το Δημόσιο:

- Κατώτατο όριο για υποχρεωτική έξοδο (με 35 χρόνια υπηρεσίας) 58 χρόνια (από 56).
- Κατώτατο όριο 37 χρόνια και σταδιακή αύξηση του κατώτατου ορίου από 37 στα 50 κατά ένα χρόνο ανά διετία (26 χρόνια).

Με τα μέτρα αυτά εναρμονίζονται τα κατώτατα όρια με την αρχή της Ισότητας των δύο φύλων. Η γενική (αλλά αργή)

αύξηση των κατώτατων ορίων για γυναίκες αντισταθμίζεται από την μείωση για τις αγρότισσες και τους αυτοτελώς απασχολούμενους. Το οικονομικό όφελος θα αρχίσει μικρό, αλλά θα αυξάνεται με κάθε αύξηση του κατώτατου ορίου για τις γυναίκες έτσι ώστε η τελική οφέλεια να αποτελέσει μια σημαντική συνδρομή στην κάλυψη του κόστους της γήρανσης του πληθυσμού.

Συμπέρασμα: Θετικό

II.Γ. Ασφαλιστική κάλυψη πληθυσμού

- (α) Συμβοηούντα και μη αμειβόμενα μέλη οικογενείας του εργοδότη.
- Προαιρετική ασφάλιση στα ταμεία των αυτοτελώς απασχολούμενων ή υποχρεωτικά στο ΙΚΑ με βάση το μισθολόγιο όπως προκύπτει από συλλογικές συμβάσεις.
 - Όφελος από τον κλάδο ασθένειας (53 εκ.δραχ.) και μελλοντικό από τον περιορισμό των συντάξεων θανάτου.
 - Επιβάρυνση μικροεπαγγελματιών από εισφορές και πιθανές αντιρρήσεις για το ύψος του (τεκμαρτού) μισθού
 - Μικρό πολιτικό όφελος.
- (β) Ασφάλιση αυτοαπασχολούμενων χωρίς οργανωμένη επιχείρηση (πλανόδιοι, λαϊκές αγορές)
- Ασφάλιση στο ΤΕΒΕ (αντί του ΙΚΑ)
 - Εξοικονόμηση πόρων από τον περιορισμό των παροχών.
- (γ) Ασφάλιση απασχολούμενων σε μη σταθερό εργοδότη.
- Καθιέρωση εργοδοτικής εισφοράς που θα εισπράττεται από τους εργοδότες από τους ίδιους τους απασχολούμενους.
- (δ) Ασφάλιση απασχολούμενων εποχιακά.
- Μείωση των χρονικών προϋποθέσεων για θεμελίωση συνταξιοδοτικού δικαιώματος κατά 20% (από 4.500 σε 3.600 ημερομίσθια) και εξαγορά του υπόλοιπου χρόνου μέχρι τις 4.500 ημέρες ασφάλισης. (Οικονομικό βάρος λιγότερο από 2 εκ.δραχ. το χρόνο).

III. Ρυθμίσεις για τις συντάξεις

III.A. Διαδοχική Ασφάλιση

Το σκεπτικό των μέτρων είναι η ίση μεταχείριση μεταξύ ασφαλισμένων που συνταξιοδοτούνται από ένα φορέα και αυτών που συνταξιοδοτούνται από πολλούς φορείς. Ο συνταξιούχος παίρνει από κάθε ταμείο τμηματική σύνταξη, ενώ για την θεμελίωση δικαιώματος συνταξιοδότησης λαμβάνεται συνολικά όλος ο χρόνος ασφάλισης σε όλα τα ταμεία - καμμία μέρα δεν πάει χαμένη. Εάν θεμελιώσει αυτοτελές δικαίωμα σ'ένα ταμείο, δεν έχει την προστασία των κατωτάτων ορίων στα άλλα ταμεία, δηλαδή δεν μπορεί να εισπράξει την κατώτατη σύνταξη δύο φορές. Οι διατάξεις αυτές θα επεκταθούν και στον Δημόσιο τομέα, με παράλληλη ισχύ του σημερινού καθεστώτος αναγνώρισης από το Δημόσιο του χρόνου απασχόλησης στον ιδιωτικό τομέα. Αντίθετα, αν εφαρμοστούν στον ΟΓΑ, θα υπάρξει σημαντικό κόστος.

Τα μέτρα είναι σωστά από οικονομική άποψη, αν και η εσωτερική αλληλεγγύη του τρόπου υπολογισμού της σύνταξης θα σημαίνει ότι το σύνολο δύο συντάξεων θα είναι μεγαλύτερο από μία για τον ίδιο χρόνο ασφάλισης. Το οικονομικό όφελος θα είναι "πολύ σημαντικό".

Συμπέρασμα: Θετικό

III.B. Προϋποθέσεις αναπηρίας, θανάτου

(α) Εναρμόνιση προϋποθέσεων (χρόνος ασφάλισης) αναπηρίας και θανάτου με άλλες ρυθμίσεις συντάξεων δικαιούχου.

- Κρίνεται ότι η αντιμετώπιση κινδύνων αναπηρίας και θανάτου πρέπει να είναι ενιαία, ενώ τώρα στο ΙΚΑ σε σε χρονικές προϋποθέσεις συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας είναι ευνοϊκότερες. Προτείνεται να εναρμονισθούν οι προϋποθέσεις για συντάξεις θανάτου με αυτές για την αναπηρία.

- Κόστος 50 εκ. δραχ. τον πρώτο χρόνο, 800 εκατ.δραχ. στο τέλος της πενταετίας.

Συμπέρασμα: Μπορεί να είναι ένα χρήσιμο αντίβαρο σε περικοπές αλλού.

(β) Επίδομα αναπροσαρμογής

- Κατάργηση του επιδόματος αναπροσαρμογής με αυτούς με ποσοστό αναπηρίας κάτω του 50% (αντί 33% σήμερα).
- Παράλληλη κατάργηση των προσθέτων προϋποθέσεων συνταξιοδότησης του Ν.1469/84 για επιδότηση του χρόνου ασθένειας.
- Το επίδομα αναπροσαρμογής όπως είναι δεν πληρεί το έργο για το οποίο θεσμοθετήθηκε, ενώ το τωρινό ποσοστό αναπηρίας 33% είναι πολύ μικρό. Αντί του επιδόματος πρέπει να καταβάλλεται μεγαλύτερη προσπάθεια για επανεξέταση των αναπήρων στην παραγωγική διαδικασία (που έχει ήδη αρχίσει, ενώ έχει αυξηθεί ο χρόνος ασθένειας σε ένα χρόνο).
- Όφελος στο ΙΚΑ (εκτίμηση) 2,5 δισ.δραχ.

(γ) Ανακαθορισμός της έννοιας της αναπηρίας

- Αυστηρότερος ορισμός της αναπηρίας αντικειμενικά (ανατομοφυσιολογική βάση). Κατ'εξαίρεση για τα δύο πρώτα χρόνια από τη διαπίστωση της αναπηρίας, θα ισχύει η υποκειμενική αναπηρία.
- Για να εφαρμοστεί το μέτρο αυτό χρειάζεται αναμόρφωση του συστήματος αναπηρίας (δημιουργία ειδικού κέντρου διαπίστωσης της αναπηρίας, κατάρτιση πίνακα αναπηριών κλπ).

Συμπέρασμα: Αυτό το μέτρο θα είναι από τα πιο αποδοτικά, αφού ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του ελληνικού συστήματος είναι το μεγάλο ποσοστό συντάξεων αναπηρίας. Τα μέτρα, όμως, για να εφαρμοστούν, χρειάζονται περισσότερη επεξεργασία.

III.Γ.Εκλογίκευση του Συστήματος Βαρών και Ανθυγιεινών
Επαγγελμάτων.

- Καθιέρωση αντικειμενικών κριτηρίων. Δυνατότητα εξαίρεσης κατηγοριών που δεν αποτελούν ΒΑΕ (πχ. υπάλληλοι γραφείων σε εργοστάσια). Δυνατότητα εξαίρεσης χώρων δουλειάς που πληρούν συνθήκες υγιεινής από τα ΒΑΕ. Δυνατότητα περιοδικής επανεξέτασης επαγγελμάτων. Υποχρεωτική επανεξέταση όλων των ενταχθέντων. Αύξηση του αριθμού ημερομισθίων στα ΒΑΕ ανάλογα με την αύξηση του ελάχιστου χρόνου ασφάλισης (ελάχιστος χρόνος ασφάλισης από 4.050 σε 4.500 ημερομίσθια, ελάχιστος χρόνος σε ΒΑΕ από 3.240 σε 3.600). Πρωτο-εισερχόμενα ή πραγματοποιούν σε ΒΑΕ ορισμένο χρόνο ασφάλισης ή εξαγοράζουν με το πρόσθετο ασφάλιστρο τον χρόνο που έχουν ήδη διανύσει στα υπό ένταξη επαγγέλματα.
- Για την θεμελίωση δικαιώματος να μην απαιτούνται 1000 ημερομίσθια την τελευταία 10ετία για όσους έχουν πάνω από 6000 ημερομίσθια στα ΒΑΕ.

Συμπέρασμα: Τα μέτρα αυτά είναι λογικά και αντιμετωπίζουν ένα από τα βασικά προβλήματα του συστήματος, ενώ μακροχρόνια θα αποφέρουν μεγάλο οικονομικό όφελος.

- Το κείμενο δεν αναφέρει ένα θέμα που έχει προκύψει για τον φορέα που πρέπει να υπάγονται τα Συμβούλια Κρίσεως ΒΑΕ. Το ΙΚΑ προτείνει το ΥΠΕΘΟ, ενώ το Υπ.Κοινωνικών Ασφαλίσεων το Υπουργείο Εργασίας.
- Επίσης δεν αναφέρεται ο τρόπος εφαρμογής των μέτρων ούτε ο φορέας που θα καθιερώσει τα "αντικειμενικά" κριτήρια", ενώ υπάρχει γενική συμφωνία για την ορθότητα των γενικών αρχών, το όλο θέμα χρειάζεται περισσότερη διεργασία (πιθανών σε συνδυασμό με το ΙΙΒ παραπάνω για τις συντάξεις αναπηρίας).

III.Δ. Κατάργηση προϋποθέσεων ασφαλιστικού δεσμού

- Κατάργηση του περιορισμού 500 ημερομίσθια τη τελευταία 5ετία για όσους έχουν πραγματοποιήσει οποτεδήποτε τουλάχιστον 6.000 ημερομίσθια για την χορήγηση μειωμένης σύνταξης.
- Ικανοποιείται ένα δίκαιο αίτημα, ενώ εκτιμάται το οικονομικό κόστος "μικρό".
- Δεν αναφέρεται πως θα προσδιορίζεται η μειωμένη σύνταξη.

Συμπέρασμα: Θετικό, με επιφυλάξεις.

III.Ε. Καθορισμός αποδοχών υπολογισμού Συντάξιμων αποδοχών

Για τον ιδιωτικό τομέα: - Υπολογισμός αποδοχών με βάση τις αποδοχές της τελευταίας 5ετίας (αντί διετίας).

- Στον υπολογισμό να μην λαμβάνονται υπόψη τα δώρα και επιδόματα αδείας (που τώρα πληρώνονται δυο φορές). Έτσι, οι συντάξεις θα μειωθούν κατά περίπου 14% για το 30% των συνταξιούχων που παίρνουν πάνω από την κατώτατη σύνταξη. Χρειάζεται περισσότερη διεργασία.
- Η πενταετία αυτή είναι δίκαιο μέτρο (5 χρόνια είναι περίπου η διάρκεια του οικονομικού κύκλου και θα περιλαμβάνει αντιπροσωπευτικό αριθμό "καλών" και "κακών" χρόνων), και οικονομικά αποτελεσματικό, αφού περιορίζει τα κίνητρα για εισφοροδιαφυγή. Οικονομικό όφελος άμεσο 100 εκ. το χρόνο και για την πενταετία 1,5 δισ. δραχ., χωρίς να υπολογίζει τη μείωση της εισφοροδιαφυγής.

Συμπέρασμα: Θετικό, αλλά επιφυλάξεις για τα δώρα (μείωση συντάξεων).

Για τον Δημόσιο τομέα: Προτείνεται να προσαρμοστούν οι συντάξιμες αποδοχές του ευρύτερου Δημόσιου τομέα με τις συντάξιμες αποδοχές του Δημοσίου.

- Χρειάζεται επεξεργασία για να εντοπισθούν οι αλλαγές που αναφέρονται και το κόστος τους.

III. ΣΤ. Διαρρύθμιση κλίματος συντάξεων-Εκλογίκευση της αλληλεγγύης των κλάσεων του ΙΚΑ.

- Οι προσαυξήσεις της σύνταξης για πάνω από 10.500 ημερομίσθια ορίζονται σε 1% ανά 300 ημερομίσθια (αντί 2,5%) και καταργείται η επιδότησή τους του Ν.825/78.
- Αφορά μικρό αριθμό ασφαλισμένων. Όφελος 50 εκ.δραχ. στον πρώτο χρόνο, για τη 5ετία περίπου 800 εκ.δραχ.
- Το όλο σύστημα υπολογισμού των συντάξεων θα αντιμετωπισθεί αργότερα με τον θεσμό των ασφαλιστικών μονάδων.

Συμπέρασμα: Θετικό με επιφυλάξεις.

III. Ζ. Ρυθμίσεις για συντάξεις θανάτου

(α) Συνταξιοδότηση συζύγων

Η ρύθμιση έχει δύο σκέλη:

- (1) Ίδιες προϋποθέσεις για άνδρες και γυναίκες. Μόνο που αυτό θα έχει μεγάλο κόστος
- (2) Αυστηροποίηση των προϋποθέσεων καταβολής:
 - Όχι σύνταξη εάν εργάζεται. Συμπλήρωση μικρού εισοδήματος ως 30 ΗΑΕ.
 - Δικαίωμα για μία σύνταξη μόνο (και συμπλήρωση ως 30 ΗΑΕ).
 - Προσωρινή μόνο σύνταξη για 2 χρόνια αν είναι νεώτερος/ή από 40 ετών

Εκτιμάται ότι το καθαρό κόστος με την αυστηροποίηση θα είναι "πολύ μικρό". Παρατίθεται και εναλλακτική πρόταση που διατηρεί την διαφορετική αντιμετώπιση των δύο φύλων και εισάγει τις αυστηροποιήσεις που αναφέρθηκαν.

Συμπέρασμα:

- Το όλο θέμα χρειάζεται περισσότερη επεξεργασία τόσο νομικά, όσο και οικονομικά (αντιφάσεις στο κείμενο σχετικά με το οικονομικό κόστος).

(β) Συντάξεις ανηλίκων παιδιών

Έναρμόνιση διατάξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (δεν αναφέρεται πως) για την "αποκατάσταση ασφαλιστικής δικαιοσύνης".

IV. Εθνική Σύνταξη

Δίδονται υπολογισμοί για Εθνική Σύνταξη που δίδεται σε όλους ανεξαιρέτων τους ηλικιωμένους πάνω από 65 ετών. Διαφέρει από την Εθνική Σύνταξη που εξετάσθηκε από την Ο.Ε. στο ΥΠΕΘΟ γιατί αντιπροσωπεύει καθαρή αύξηση των αποδοχών των συνταξιούχων (αντί πληρωμές στα ταμεία τους με τις συντάξεις σταθερές). Ε.Σ. υπολογίζεται στα 5 ΗΑΕ (8.090 δραχ. το μήνα). Ετήσιο κόστος 170 δισ.δραχ.

Εξετάζονται και εναλλακτικές λύσεις για πληρωμές ΕΣ σε ανασφάλιστους με διάφορους περιορισμούς (κόστος 13.7-24 δισ.δραχ.), που εξετάσθηκαν και από την ΟΕ για την Εθνική Σύνταξη.

Πλάτων Τήνιος

4.6.86